Α/Α: 1167863
Εντυπο: ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ
Ημ/νία: 29/05/2004
Σελίδα: 36
Κατηγορία: Τέχνης έργα

Πενήντα παιδικές σκηνές στην Αθήνα

Θέατρο για παιδιά

Της ΣΩΤΗΡΙΑΣ ΜΑΤΖΙΡΗ

Φαίνεται πως είναι πλέον αδύνατον να αγνοηθούν οι κάπου πενήντα παιδικές σκηνές της Αθήνας, με την εντυπωσιακή εξέλιξη των περισσότερων προς τον επαγγελματισμό και την ποιότητα. Οπως γράψαμε και σε προηγούμενους ετήσιους απολογισμούς μας, το στρίμωγμα παιδικών παραστάσεων σ' ένα φορτωμένο πρόγραμμα με πρεμιέρες «ενήλικων» δεν είναι, καιρό τώρα, άλλη μια ηθική υποχρέωση, αλλά ταξιδάκι αναψυχής. Θα 'λεγα ότι σε κάποιες περιπτώσεις συναντούμε, συμπυκνωμένα, φαντασία, ταλέντο, σοφία, γάργαρη δεξιοτεχνία, που συχνά μάταια αποζητούμε στο θέατρο της ηλικίας μας.

Ωστόσο, ενώ κερδίζεται το στοίχημα της αισθητικής αναβάθμισης, μάλιστα με τη σύγκλιση διαφορετικών καλλιτεχνικών ειδών, υπάρχει μια άρνηση της πραγματικότητας που βάζει σε σκέψεις. Λες και ο χρόνος έμεινε στάσιμος για τα Ελληνόπαιδα, οι σκηνές μας επιδίδονται ακάθεκτες στη δραπέτευση στους ροζ μπομπονένιους αιθέρες των παλιών παραμυθιών, ή νέων που όμως υπόσχονται το ίδιο cocooning σ' έναν ιδανικό κόσμο ασφάλειας, αισιοδοξίας, ηρωισμού και, προ πάντων, θαυμάτων.

Σίγουρα, το υπέροχο ψέμα με μάγισσες, δράκους, ζώα που μιλούν, ήρωες που δεν πεθαίνουν ποτέ, είναι οξυγόνο για τη φαντασία της προσχολικής ηλικίας, αλλά και για τους μεγαλύτερους. Ομως παράλληλα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι οι καιροί άλλαξαν, και τα σημερινά παιδιά του Δημοτικού, άνετα (έως φωστήρες πολλά από αυτά) στις ηλεκτρονικές δυνατότητες, βιντεόπληκτα και ήδη κορεσμένα, δεν είναι πια ακριβώς παιδιά (όπως και οι γονείς είναι λιγότερο γονείς). Εξοικειωμένα σε θέματα αντίληψης, πολύπλοκους αφηγηματικούς μηχανισμούς και ένα χαοτικό σύμπαν διαφορετικών κόσμων μέσω διαδικτύου, χρειάζονται ιστορίες διανοητικά πιο απαιτητικές και πιο ενημερωμένες. Η λαμπρή αφέλεια, η αίσθηση ασφάλειας, το «θαύμα» των παλιών παραμυθιών δεν πείθουν πια, όπως και το ασπρόμαυρο μοτίβο καλό-κακό. Και σ' αυτό τον κλονισμό βεβαιοτήτων δεν απαντούμε με υπεκφυγές.

Το ερώτημα «πώς είναι τα παιδιά σήμερα;» δεν δείχνει να απασχολεί σε βάθος την πλειονότητα των «παιδικών» παραγωγών· ούτε και ο κρίσιμος αντίλογος πολιτισμών: μήντια/ποπ βιομηχανία θέατρο, παραμύθια - παρόν (όχι επικαιρότητα), που θα διεύρυνε τους ορίζοντες και θα προσκόμιζε νέο νόημα στην τέχνη και στα μηνύματα του παιδικού θεάτρου.

Τι θέση παίρνει το παιδικό μας θέατρο απέναντι στα τόσα θέματα της καθημερινότητας (περιβάλλον, ρατσισμός, πολυπολιτισμικότητα κ.λπ.); Αντί να διερευνά τις βιβλιοθήκες της παγκόσμιας λογοτεχνίας αναζητώντας την «παρθένα» ιστορία, ίσως εμπλουτιζόταν αν επιχειρούσε, για αλλαγή, μια έρευνα εγχώριας αγοράς και τη συγγραφή νέων έργων. Σαφώς το θέατρο για παιδιά στην Ελλάδα έχει πλέον συνείδηση τού ότι αποτελεί σωτήριο αντίβαρο στην αισθητική, τη γλώσσα, την εξομοιωτική «αρπαχτική» θεματολογία της τηλεόρασης και στη συναισθηματική χειραγώγησή της. Ωστόσο, είναι καιρός όσοι ασχολούνται σοβαρά

με το παιδικό θέατρο να αναστοχαστούν κάποια πράγματα πέραν της αισθητικής. Κάτι ξέρει η Ξένια Καλογεροπούλου όταν δηλώνει ότι «το παιδικό θέατρο είναι δύσκολο, και τώρα μου φαίνεται δυσκολότερο»...

* Αρχίζω με μια παράσταση που μου έκανε ιδιαίτερη εντύπωση φέτος. «Μερλίνος ο Μάγος» της Ομάδας Μουσικού Θεάτρου «Ηχος Πλάγιος» στο Θέατρο Μέλι. Ηδη προ διετίας, στα «Τραγούδια της Γης», επισημάναμε τη φίνα μουσική της γλώσσα και ένα ιδιότυπο θεατρικό προφίλ, που γοητεύει χωρίς εμφανή προσπάθεια. Αβίαστα, ανεπιτήδευτα, σαν παιχνίδι παρεΐστικο, η ομάδα αναπαρασταίνει τα «Ποιήματα με ζωγραφιές για μικρά παιδιά» (1961), ένα δώρο του Σεφέρη στην πρόγονή του.

Οι τέσσερις μουσικοί (Μαρίνος Γαλατσινός, Ευριπίδης Δίκαιος, Αλκης Καλούμενος, Μελίνα Καρακώστα) συνδυάζουν την έμπειρη περπατησιά τους στις μουσικές του κόσμου με στοιχεία παντομίμας και τσιρκοειδών gags, μια περιεκτική δραματουργία (σύλληψη - κείμενα - μουσική: Αλκη Καλούμενου) και τον αλαφροΐσκιωτο σουρεαλισμό του ύφους τους, εδώ ιδανικά εναρμονισμένους με το «νόνσενς» πνεύμα των σεφέρειων στίχων. Η παράσταση έχει κάτι το πολύτιμα χειροποίητο στην «αφελή» εικαστική της λιτότητα (σκηνικά Δημήτρης Ζιάκας, κοστούμια Χριστίνα Κουλουμπή), ενώ η σαφήνεια και η τρυφερότητά της μας επιτρέπουν να χαρούμε τα συστατικά της ένα ένα. Ακούγονται ηχογραφημένα κουβεντολόγια Σεφέρη και μικρής, κείμενα - γέφυρες του Α. Καλούμενου και της Μαρίας Σκαφτούρα ανασυντάσσουν τη σχέση παππού (Νίκος Γαλιάτσος) και προγονής, δίνοντας το λόγο και στη μικρή Δάφνη (εξαίρετο «απόκτημα» η νεαρή Φρόσω Ζαγοραίου). Σκηνοθετική επιμέλεια: Jean-Jacques Tesson.

Επειδή η άμιλλα και η σύγκριση είναι το άλας της γης και αντίδοτο στην πλήξη, ήταν ενδιαφέρουσα η ιδέα άλλης μιας προσέγγισης στα ίδια ποιήματα του Σεφέρη προς το «Ματζουρανάκι» του, από την Ομάδα Ελληνικού Μουσικού Θεάτρου «Σπείρα - Σπείρα» στο Θέατρο Αθηναΐς, με τίτλο «Η συνωμοσία των λουκουμάδων».

Τα διασκεδαστικά «λίμερικς» του ποιητή μελοποίησαν, προσθέτοντας νέους στίχους, οι Σταμάτης Κραουνάκης (που έχει και την επιμέλεια της παράστασης), Χρήστος Θεοδώρου και Γιάννης Χριστοδουλόπουλος. Χωρίς το περίγραμμα μιας δραματουργίας, οι πέντε τραγουδιστές - ηθοποιοί της «Σπείρας» (Χρήστος Μουστάκας, Βικτώρια Ταγκούλη, Ελεάνα Καραντινού, Παρθένα Χοροζίδου, Στέλιος Καρπαθάκης) ποντάρουν με χάρη στο αυτοσχεδιαστικό τους κέφι και στην αμεσότητα της επικοινωνίας τους με το παιδικό κοινό, αξιοποιώντας τις ωραίες φωνές τους, τη ζωντανή ενορχήστρωση και την εμφανή ευμάρεια κοστουμιών και σκηνικού (Τάκης Χατούπης), το τελευταίο με την τυχερή σύμπραξη του Αγγελου Παπαδημητρίου. Αν προσθέσουμε σε αυτό το πληθωρικό θέαμα και το δέλεαρ «μια ώρα παιχνίδι και μετά λουκουμάδες», μοιάζει κερδισμένο το στοίχημα ενός ψυχαγωγικού κυριακάτικου πρωινού για πεντάχρονα.

Το ερώτημα είναι τι μένει από Σεφέρη. Από τη γλώσσα, τις περιέργες ανάερες ιστορίες του, την τρυφερότητά του, που με αφορμή τη μικρή Δάφνη θα ευλογούσαν κι άλλα παιδιά. Μια συμπαθητική μουντζούρα. Εκφράστηκε το σανίδι, αδικήθηκε ο Σεφέρης. Δεν μπορούμε να τα 'χουμε όλα. Ομως, το θέαμα εξαντλείται. Και μετά;

*Το γνωστό παιδικό παραμύθι της κακομοίρας γοργόνας, που αγάπησε έναν στεριανό για να καταλήξει στο τέλος αφρός, έντυσε ο Γιώργος Φραντζεσκάκης (Παιδική Σκηνή Κιβωτός) με τη γαλαζωπή αύρα και το νεανικό θρόισμα μιας νησιώτικης Ελλάδας του '50. Παρότι μια «ζωντανή» γοργόνα μπαινοβγαίνει στα δρώμενα σαν από άλλη παράσταση, ο μύθος της χάνεται πίσω από κλαδωτά φουστανάκια, ανασηκωμένα παντελόνια, κύμα, βάρκες, ασβεστωμένες αυλές

(βίντεο), ενώ ο Καπετάν Παναγής (Μιχαήλ Γιαννικάκης) και έξι ολόδροσοι και καλλίφωνοι νέοι και νέες (Σμαράγδα Τσίρκα, Μιλένα Παρθενίου, Στάθης Λαγκαδάς, Νατάσα Παπαϊωάννου, Δημήτρης Λύρας, Κυριακή Γάσπαρη) αφηγούνται σε πιο καθημερινές αντιστοιχίες τα βάσανα του έρωτα.

Πολλά χορευτικά σκετς (Ιωάννα Καμπυλαύκα) και ένα πλήθος τραγουδιών των Μάνου Λοΐζου και Λευτέρη Παπαδόπουλου (ξεκάρφωτο αλλά πολύ ευχάριστο «χαρτί» της παράστασης) καλύπτουν αρκετά δίλεπτα του συνολικού χρόνου, ενώ μπόλικο γυμνασιακό χιούμορ και αθώα κωμικά ενστάντανέ παραπέμπουν -μάλλον ηθελημένα- σε ταινίες με τη Βουγιουκλάκη και στην αμέριμνη ατμόσφαιρα μιας άλλης εποχής. Τότε που όλα ήταν αγάπη... Και γέλιο. «Η γοργόνα και το θαλασσάκι» (Θέατρο Ιλίσια - Ντενίση), σε μια ανάστροφη διάταξη, ικανοποιεί το μερίδιο νοσταλγίας των ενηλίκων κι επειδή η γλώσσα της είναι πρόσχαρη και ευάρεστη κρατά εν εγρηγόρσει και τα παιδιά τους. Αλλωστε, λίγοι μικροί μένουν αδιάφοροι στις παλιές ελληνικές ταινίες...

Κείμενο - σκηνοθεσία: Γιώργος Φραντζεσκάκης, σκηνικά: Χριστίνα Κωστέα, κοστούμια: Σάββας Πασχαλίδης.

Στο επόμενο: Παιδικό Στέκι Εθνικού Θεάτρου με Αριστοφάνη, Μικρή Πόρτα εις διπλούν, κουκλοθέατρο εις διπλούν από την ομάδα Πράσσειν Αλογα και Κιβωτός Μύθων.

Λεζάντες: Σκηνή από το έργο «Η γοργόνα και το θαλασσάκι».
Πηγή: ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ
Θέμα: ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ